

Remissvar om förbud mot plastpartiklar i kosmetiska produkter som är avsedda att sköljas av

Sammanfattning

- Kemikalieinspektionen är positiv till förslaget om att införa ett nationellt förbud mot plastpartiklar som är avsedda att sköljas av.
- Kemikalieinspektionen har inga synpunkter på användningen av begreppet ”plastpartiklar” istället för ”mikrokorn av plast” eller förtydligandet att tandkräm ska omfattas.
- Kemikalieinspektionen anser att den föreslagna definitionen av plast strider mot allmänna definitioner av plast och riskerar att leda till att lämpliga substitut inkluderas i förbudet. Vi föreslår därför en annan definition av plast.
- Kemikalieinspektionen anser att ”sköljs av” är ett bättre begrepp än ”avlägsnas”, eftersom ”sköljs av” definieras i bilagorna till kosmetikaförordningen.
- Kemikalieinspektionen ser problem med förslaget om undantag och dispens. Vi föreslår därför att undantagsmöjligheten antingen formuleras som i Kemikalieinspektionens ursprungsförslag eller med formuleringen ”om särskilda skäl föreligger”.
- I författningsförslagen används två olika begrepp ”tillhandahållande på marknaden” och ”utsläppande på marknaden” som verkar ha samma innebörd. Kemikalieinspektionen anser att det begrepp som väljs bör användas konsekvent.

Synpunkter

Kemikalieinspektionen är positiv till förslaget om att införa ett nationellt förbud mot plastpartiklar som är avsedda att sköljas av eller spottas ut. Forskning visar att plastpartiklar i sjöar och hav kan ha negativa effekter på marina organismer. Försiktighetsprincipen talar för att kraftigt reducera tillförseln av plastpartiklar till sjöar och hav. Plastpartiklar från kosmetiska produkter utgör endast en liten andel av den totala mängden plastpartiklar i den marina miljön. Det aktuella förslaget måste därför sättas in som ett av flera styrmedel för att minska tillförseln av plastpartiklar till sjöar och hav.

I det följande lämnar vi synpunkter på det remitterade förslaget jämfört med Kemikalieinspektionens förslag från 2016¹.

Kemikalieinspektionen har inga synpunkter på användningen av begreppet ”plastpartiklar” istället för ”mikrokorn av plast”.

Författningsförslag ändring i förordning (1998:944) 4 §

I promemorian föreslås att samma definition av plast ska användas som i förordningen (2016:1041) om plastbärkassar. Den definition som hänvisas till i Reach är dock en definition av polymer. En konsekvens av detta sätt att definiera plast är att polymerer som skapas i naturen inkluderas, som exempel cellulosa och stärkelse. Den föreslagna definitionen av plast är ett problem både för att den strider mot allmänna definitioner av plast och för att material som kan vara lämpliga substitut till plast kan inkluderas i förbudet.

I Kemikalieinspektionens rapport 2/16² listas förekommande substitut till korn av plast i kosmetika, där en stor del kommer från växtriket. Exempel är riskorn, olivkorn och valnötsskalspulver. Dessa växtdelar består till en betydande del av polymererna cellulosa och stärkelse. Med den föreslagna författningstexten finns en möjlighet att sådana partiklar av växtdelar definieras som plast och inkluderas i det föreslagna förbudet. Kemikalieinspektionen anser inte att det finns skäl att i förbudet inkludera polymerer som är skapade i naturen, som cellulosa, eller partiklar bestående av växtdelar. Däremot anser Kemikalieinspektionen att plaster som är skapade med naturliga polymerer som råvaror bör inkluderas i förbudet. För att förtydliga detta föreslår Kemikalieinspektionen att plast i detta sammanhang beskrivs enligt följande:

Med ”plast” avses ett syntetiskt material tillverkat av naturliga eller syntetiska polymerkedjor (och eventuella tillsatser) vilka processats till fast form.

Notera att definitionen även inkluderar elaster, som gummi. Dessa bör omfattas av förbudet eftersom det annars finns risk för att oelastiska plastpartiklar ersätts av elastiska plastpartiklar.

För att exemplifiera hur definitionen ska tolkas är en bit majs-korn inte plast. Stärkelse utvunnet från majs-korn är inte heller plast. Däremot är Poly-laktid, som är en polyester som tillverkats från majs-stärkelse, en plast.

Författningsförslag ändring förordning (1998:944) 4 a§

I promemorian författningsförslag har orden ”sköljs av” bytts ut mot ”avlägsnas” utan att detta motiveras. Kemikalieinspektionen är positiv till föreslagna förtydliganden om att tandkräm ska omfattas men anser att ”sköljs av” är ett bättre begrepp än ”avlägsnas” eftersom ”sköljs av” definieras i bilagorna till kosmetika-förordningen. Produkter som sköljs av hamnar dessutom med stor sannolikhet i avloppet medan produkter som avlägsnas på annat sätt inte nödvändigtvis gör det.

¹ Förslag till nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter, Rapport från ett regeringsuppdrag. Kemikalieinspektionen Rapport 2/16 (dnr 4.2.2.b-H15-07705)

² Förslag till nationellt förbud mot mikrokorn av plast i kosmetiska produkter

Författningsförslag ändring förordning (1998:944) 4 b§

Kemikalieinspektionen ser inte vilka skäl som finns att ge plast tillverkad av naturligt förekommande polymerer en särställning. Det saknas kunskap om hur materialet i plastpartiklar påverkar deras farlighet för marina organismer. Därmed blir det också mycket svårt att göra riskbedömningar av partiklar av ett visst material. Kravet i andra punkten blir också högt ställt med formuleringen ”inte innebär någon risk”.

Vi bedömer det som viktigast att minska den totala mängden av plastpartiklar i akvatisk miljö oavsett material. Därför anser vi att nedbrytbarhet bör vara nyckelegenskap för möjlighet till dispens. Även om det för närvarande saknas standarder för att bedöma nedbrytbarhet av plastpartiklar i akvatisk miljö så ser vi det som mer framkomligt än att bedöma risk. En farhåga är också att de föreslagna kriterierna kommer göra det mycket svårt att få dispens och därmed ge små incitament till innovationer inom området nedbrytbar plast.

Vi föreslår därför att undantagsmöjligheten antingen formuleras som i Kemikalieinspektionens ursprungsförslag enligt följande ”Kemikalieinspektionen bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag eller att i det enskilda fallet ge dispens från förbudet, för sådana material som bryts ner i akvatiska miljöer och i avloppsreningsverk och till följd därav inte innebär någon exponering av fasta plastpartiklar för miljön, eller om särskilda skäl föreligger” eller med formuleringen ”om särskilda skäl föreligger”.

Författningsförslag ändring i miljötillsynsförordning (2011:13)

I förslaget till ändring av förordning 1998:944 används begreppet ”tillhandahålla på marknaden” medan i förslaget till ändring av miljötillsynsförordningen används begreppet ”utsläppande på marknaden”. Kemikalieinspektionen anser att det begrepp som väljs bör användas konsekvent. När det gäller 32 § miljötillsynsförordningen kan detta lösas genom att en hänvisning till de föreslagna bestämmelserna i 1998:944 istället görs i första punkten. Detta gör också att de föreslagna bestämmelserna tillsynsmässigt hanteras på samma sätt som andra bestämmelser på kemikalieområdet.

I detta ärende har generaldirektör Nina Cromnier beslutat. Wiktor Andersson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Kent Wiberg, Stefan Gabring, Anna Lindberg, Helena Parkman och jurist Johan Forsberg deltagit.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Nina Cromnier

Wiktor Andersson